

Posudek konsultantky diplomové práce Zuzany Andresové
„Legitimizace v lidskoprávním diskurzu“

Zuzana Andresová předkládá k obhajobě zajímavou a mírně provokativní diplomovou práci, v níž se řídí imperativem sociologa, který formuloval P. Bourdieu: odhalovat praktiky mocných a sociální mechanismy, jež posilují jejich dominantní postavení v různých sociálních polích. Autorka v rámci své práce ukazuje, jak se koncept lidských práv může stát (a pravděpodobně stává) zdrojem moci a nástrojem legitimizace dominantního postavení některého ze subjektů v poli boje za lidská práva. V této souvislosti ukazuje, že lidská práva nejsou zcela neutrálním konceptem, „v jehož základě stojí pouze čistý altruismus, jak jsou často prezentována“ ale též významným zdrojem autority (69).

Charakter práce je především teoretický. Autorka předkládá vlastní konceptualizaci problému, v níž vychází z děl C. Tillyho, B. Turnera a R. Rortyho, pokud jde o pojetí lidských práv, a využívá pojmového aparátu P. Bourdieu, pokud jde o symbolickou moc, soupeření v právním poli a roli školského systému v ovlivňování habitusu, zejména jeho kognitivně evaluační složky. Na tomto základě se snaží ukázat, že lidská práva jsou sociálním konstruktem, který se může stát zdrojem symbolického kapitálu a nástrojem politického nátlaku i vyjednávání o postavení subjektů boje za lidská práva v daném poli. Koncept lidských práv v pojetí Zuzany Andresové je nástrojem pomoci lidem, jimž jsou lidská práva upírána, zároveň je však významným zdrojem moci, o níž v poli lidských práv soupeří několik aktérů, a to stát, vládní instituce, profesní skupina právníků a nevládní organizace, přičemž předmětem boje je zejména pozice mluvčího utlačovaných, která přináší autoritu a s ní spojenou symbolickou moc. Hypotézu, že v tomto boji vítězí lidskoprávní organizace, ilustruje rozborem čtyř lekcí příručky pro výuku lidských práv „*Bohouš a Dáša za lidská práva*“, kterou vydala organizace *Člověk v tísni* jakožto učební pomůcku a manuál pro výuku lidských práv na středních školách. V tomto rámci se autorka zaměřila především na mechanismus upevňování hodnot sociální spravedlnosti a humanity v rámci ideologie lidských práv a ukazuje, že jeho účinnost je posilována tím, že je zasazen do školního prostředí. Analýzu je podle mého názoru třeba chápat především jako ukázkou praktické využitelnosti autorčiny konceptualizace v analýze mechanismů symbolického boje v oblasti lidských práv.

Přednosti a nedostatky:

Autorka si stanovila zcela originální a náročný cíl, jemuž na úrovni magisterské práce dostála. Zejména oceňuji skutečnost, že jednotlivé myšlenky, o něž se opírá, srozumitelně a jednoznačně vysvětluje tak, aby bylo zcela zřejmé, jak je chápe a kde vidí souvislosti. Text tedy rozhodně není mechanickou kompilací několika textů, jak tomu nezdá v diplomových pracích bývá, ale promyšlenou a propracovanou syntézou myšlenek různých autorů ústící ve zcela původní pojetí diskursu boje o lidská práva. Je ovšem třeba připustit, že výklad mohl být instruktivnější, kdyby autorka například v úvodu alespoň stručně svoji koncepci naznačila a po té ji teprve podrobně rozebrala. Konec konců i závěr je, podobně jako celá práce, spíše popisem myšlenkového procesu než hutným shrnutím celé koncepce. V pozadí této drobné „vady na kráse“ vidím jistý chvat, v němž autorka práci dokončovala. Pokud bych jí tedy měla něco vytknout, byl by to špatný odhad časové náročnosti konečné revize textu. Jsem přesvědčena, že kdyby si ponechala na tuto fázi jen o týden více, byla by práce sevřenější.

Závěr:

Zuzana Andresová ve své diplomové práci jednoznačně prokázala, že je schopna jasně formulovat originální sociologický problém, shromáždit k jeho řešení relevantní podklady a na jejich základě dospět k původním závěrům. Práce rovněž odpovídá formálním požadavkům a je napsána sdělně. Navrhuji ji přijmout k obhajobě a na jejím základě ji **hodnotit jako výbornou.**

Doc. PhDr. Jadwiga Šanderová, CSc.